

21.000 idej za popoldne

Nastja Mulej
Fotografiji: Ivana Krešič

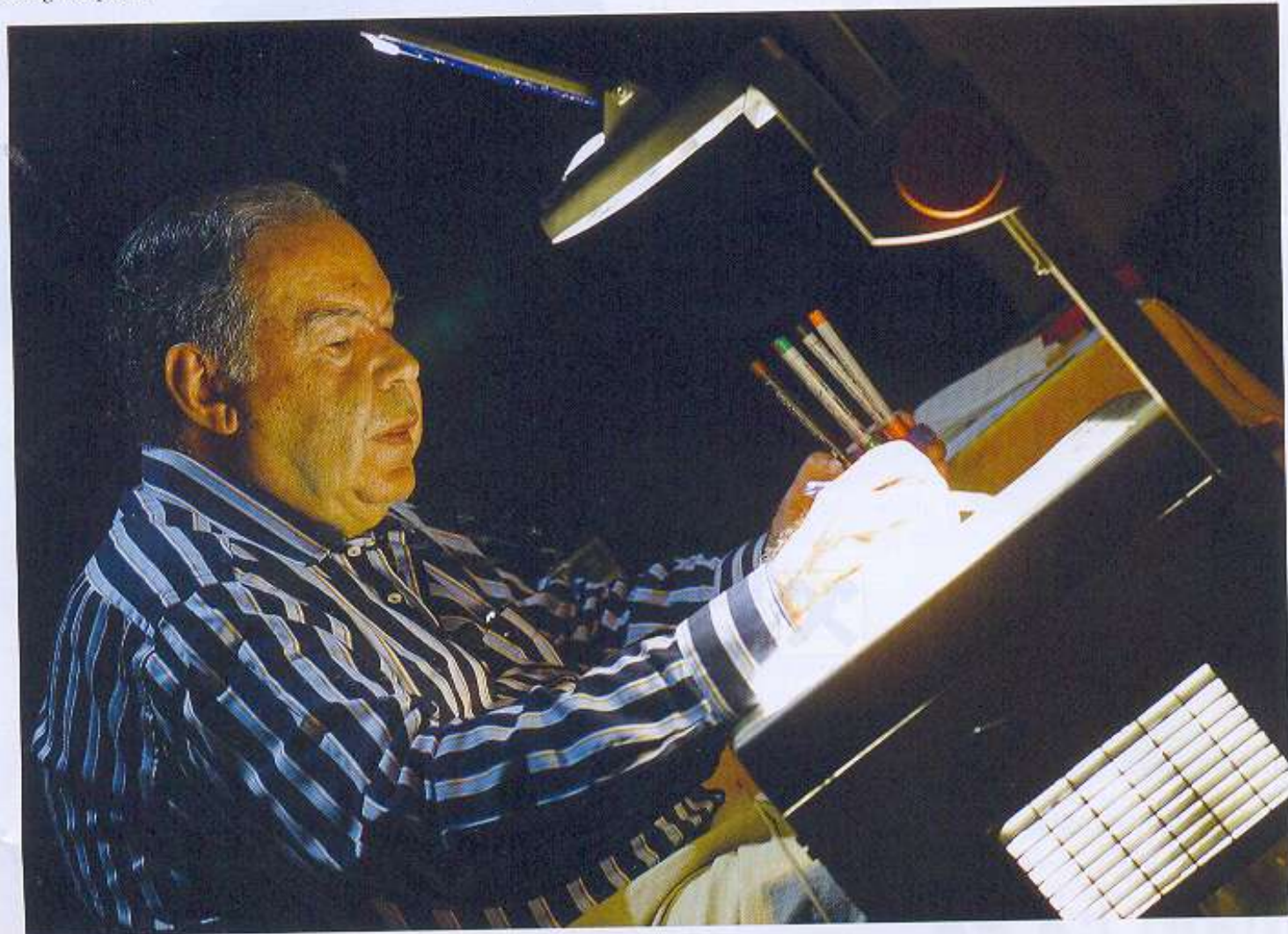
Bi lahko skrajšali sestanke na 10 odstotkov običajnega časa? Je mogoče ustvariti 21.000 idej v enem popoldnevu? Zveni neverjetno, a svetovna avtoriteta kreativnega razmišljanja in neposrednega učenja kot spretnosti, dr. medicine in dr. psihologije Edward de Bono, ima 40 let izkušenj, ki to potrjujejo.

Štirideset let je minilo od njegove prve knjige Mehanizem uma, ki pojasnjuje, kako delujejo človekovi možgani, kako ustvarjajo vzorce in povezujejo znane stvari. Hkrati pa se je takrat začel ukvarjati s pisanjem računalniških programov za ljudi. »Za računalnike jih piše množica drugih,« pravi.

Biti ustvarjalnejši in učinkovitejši

V tem času je napisal vsaj 60 knjig, prevedene so v najmanj 40 jezikov, in bil povabljen na predavanja v vsaj 50 držav, dvakrat tudi v Slovenijo, na mednarodno interdisciplinarno srečanje Ideas Campus, ki ga organizira mreža agencij za nove ideje New Moment.

Za de Bona je edinstveno, da lahko enakovredno dela z otroki in učenci (njegove metode so del kurikula v Argentini, Avstraliji, baltskih državah, Danski, Kanadi, Indiji, Irski, Italiji, Kitajski, Maleziji, Malti, Norveški, Novi Zelandiji, Portugalski, Rusiji, Singapurju, Španiji, Švedski, Veliki Britaniji, Venezueli, ZDA in

Združenih arabskih emiratih), direktorji največjih korporacij (ABB, BHP, Boeing, BP, Cargill, Ciba-Geigy, Citicorp, DuPont, Eli Lilly, Ericsson, Federal Express, Fidelity Investments, Heineken, Honeywell, IBM, Kuwait Oil Company, Marzotto, Montedison, Motorola, NASA, National Semiconductor, NTT, Petronas, Total, Shell, Siemens, Statoil, Vitro Fama) in z vladnimi ustanovami.

V Sloveniji ga poznamo predvsem po prevodih dveh uspešnic: Lateralno razmišljanje in Šest klobukov razmišljanja ter istoimenskih enodnevnih delavnicah, ki ljudi učijo ustvarjalnejšega in učinkovitejšega razmišljanja, kar konstruktivno rodi več idej.

Dr. de Bono je konec avgusta preživel na delovnih počitnicah v Črni gori in Beogradu, kjer ima tudi svoje stanovanje, kar nam je dalo priložnost za krajši pogovor.

Usmerjanje razmišljanja

Pravite, da lahko mislec sam usmerja svoj proces razmišljanja. Kako?

Obstaja veliko različnih načinov. Na primer, lahko si naredi okvir, da tako izveleče koncept. Lahko se odloči uporabiti provokacijo ali naključni izbor.

Vedeti morate, da so naši možgani narejeni tako, da so nekreativni, da delujejo v skladu z vzorci, izkušnjami, rutino. Zamislite si, da se zjutraj zbudite in se morate obleči. Na voljo imate 11 kosov oblačil. Na koliko različnih načinov se lahko oblečete? Enajst možnosti za prvo oblačilo, deset za drugo, devet za tretje in

tako naprej. Na voljo imate 13.916.800 različic, če izbirate med 11 kosi. Če bi se vse svoje budno življenje oblačili v vsako samo eno minuto, bi potrebovali 76 let. Če bi možgani delovali tako, bi bili neuporabni. Zato moramo biti hvaležni, da so narejeni, da so nekreativni. Naš razum organizira vsako vhodno informacijo v rutinski vzorec. Zato se zjutraj oblečete in pomislite: »Tako se ponavadi oblačim.« In odhitite v službo.

Nam lahko podate primer, kdaj je najbolje uporabiti lateralno razmišljanje? Kdaj je dejansko delovalo?

Lateralno razmišljanje lahko uporabimo pogosto: da rešimo problem, da izboljšamo ideje, da nastanejo nove, da poenostavimo okoliščine. V republiki Južni Afriki

so v neki železarni na delavnici v enem samem popoldnevu s tehniko lateralnega razmišljanja ustvarili 21.000 novih idej. Lahko pa vam podam primer z začetka

Dr. Edward de Bono je lateralno razmišljanje prvič predstavil v svoji istoimenski knjigi leta 1972. Zdaj je uveljavljena beseda za zavestno ustvarjalno razmišljanje, razmišljanje od strani, zunaj običajnih, rutinskih poti, o novih idejah in konceptih – tudi ko nimamo nobenih težav in na prvi pogled ne potrebujemo nobenih rešitev ali izboljšav. Z lateralnim razmišljanjem osvobodimo in vprežemo kreativno energijo vsakega posameznika in celotne ekipe, kar nam pomaga pri iskanju drugačnih in boljših alternativ v vsaki dani okoliščini.

O šestih klobukih oziroma paralelnem razmišljanju govorimo takrat, ko vsi sodelavci hkrati enako osredotočeno razmišljajo, kar je veliko učinkoviteje, kot če bi vsi hkrati razmišljali o vsem ali pa si nasprotovali. Paralelno razmišljanje dovoli čas za čustva in ustvarjalnost, išče prednosti, ne samo slabosti, omogoči sodelovanje vseh udeležencev in enodimenzionalno razmišljanje razširi v mnogodimenzionalno, s čimer občutno skrajša sestanke in čas za sprejemanje odločitve. Avtor tehnike je de Bono, o njej je leta 1985 izdal knjigo.

Vsaj 400.000 ljudi na svetu se je že naučilo uporabljati metodo šestih klobukov, več kot 175.000 pa se jih je udeležilo seminarjev lateralnega razmišljanja. De Bono ima 800 licenciranih inštruktorjev v 30 državah sveta. Od maja 2006 je med njimi edina Slovenka mag. Nastja Mulej, ki deluje pri agenciji New Moment. Je tudi urednica in prevajalka knjig Lateralno razmišljanje in Šest klobukov razmišljanja.

70. let prejšnjega stoletja, ko sem delal za Shell Oil. Rekli so mi, da nafto vedno črpajo vertikalno. Izzval sem jih s provokacijo: »Črpajmo jo vodoravno.« Seveda so rekli, da ni mogoče. A poskusili so, naredili slamico, ki gre najprej naravnost v zemljo in se tam pod pravim kotom usmeri vodoravno. Zdaj vse naftne družbe delajo tako, saj iz ene vrtine načrpajo tri- do šestkrat več. To bi lahko poskusili že pred veliko desetletji, a niso, ker so bili čisto zadovoljni z običajno tehniko.

Podobno vprašanje, a za paralelno razmišljanje. Kdaj ga uporabiti? Katere težave lahko podjetja oziroma njihovi vodje rešujejo z njim?

Paralelno razmišljanje oziroma metodo šestih klobukov lahko uporabite v vsaki diskusiji v dvoje ali v skupini, da bolje raziščete zadevo. Ljudje, ki so jo uporabili v organizacijah, poročajo, da so skrajšali sestanke za četrtno ali desetino prejšnjega časa.

Na primer korporacija ABB, ki je navadno porabila dvajset dni za svoje razprave o mednarodnih projektih. Ko so začeli uporabljati metodo paralelnega razmišljanja šestih klobukov, so razpravo končali v dveh dneh. V laboratorijih IBM so sestanke skrajšali za četrtno. Statoil je imel težave z opremo za iskanje nafte, kar jih je stalo 100.000 dolarjev na dan. Ob delu s šolanim trenerjem mojih metod so problem rešili v dvajsetih minutah in strošek izničili.

Komu bi svetovali takšno orodje razmišljanja? V katerih okoliščinah, katerim ljudem, katerim organizacijam?

Nisem ta, ki svetuje organizacijam, naj uporabijo moje tehnike razmišljanja.